

pouči kako je religija razorni faktor u čovječanstvu, ili kako je (po Buharinovim riječima) religija inkompatibilna sa komunizmom teoretski i praktički.

Knjiga raspravlja o Bogu, svijetu, čovjeku i kršćanstvu, a sve to s obzirom na sovjetski priručnik. Pitanja kozmogonije, biologije, psihologije, religijske filozofije i apologetike prikazana su informativno u najširim potezima. Konceptija je te knjige nadasve savremena. U svrhu novog izdanja i ev. prevoda bilo bi dobro upozoriti redakciju na neka mjesta, gdje bi poželjna bila dublja kritika.

Z.

Aleš Ušeničnik, Dialektični materializam (»Naša pot« XVI., 1938). — **Katoliška načela** (»Naša pot« XV., 1937).

Šta Ušeničnik napiše, to je najbolje. Time je kritika o njemu gotova. Kako su sretni i maleni narodi kad imaju takve kulturne velikane!

Da to kažem, ponukan sam lektinom najnovijih spisa, nakon svega što je U. dosad napisao u filozofiji. Po njima dobiva vrlo aktuelna kolekcija »Naša pot« prvorazrednu naučnu vrijednost. Ti su spisi namijenjeni općoj naobrazbi, ali opet dokumentiraju metodički savjesnu, samostalnu i duboko spremu piščevu. Tko hoće da znade šta je »dialektični materijalizam«, ne treba tražiti bolje knjige od ove, jer je ne će naći. Informativna i kritička. — »Katoliška načela« su 3. svezak od »Knjige načel«. Prvi svezak (1934 »Načela o načelih«, N. p. V) objasnio je načela; drugi (1935 »Načela naravne življenjske modrosti«, N. p. IX) raspravlja o filozofskim nazorima života; treći svezak (380 str.) sadržava teme o Bogu, Kristu, Crkvi i svemu što čini suvremeni katolički nazor o svijetu i životu. Blago svakome tko to čita i životom usvoji!

Z.

Dr Franc Ksaver Lukman: Izbrani spisi svetega Cecilija Ciprijana: Prvi del: Pisma — Knjižica o padlih. Poslovenil, uvod in pripombe napisal... V Celju 1938. Založila Družba sv. Mohorja v Celju (213 str.).

U ovom zanimljivom i lijepom djelcu vidimo početak čitave patriističke zbirke, koju izdaje Bogoslovna Akademija u Ljubljani pod vodstvom profesora Dra Fr. Lukmana. Autor u korist popularizacije ove zbirke odriče se opširnog znanstvenog aparata, premda temeljito obrađuje svoj predmet i nužna razjašnjenja daje u bilješkama.

Dosta opširan uvod od 42 strane upućuje nas najprije u život i spise sv. Ciprijana uopće. Tu se raspravlja 1. o poganinu, kršćaninu, prezbiteru — 2. o biskupu — 3. o ediktu cara Decija i njegovim posljedicama — 4. o palima — 5. o raskolu u Kartazi i Rimu — 6. o kugi i drugim skrbima — 7. o sporu što se tiče krsta krivovjeraca — 8. o izagnanicima i mučenicima — 9. o spisatelju.

Na drugom mjestu uvoda Dr Lukman daje nam opći pregled o spisima ovog 1. sveska, t. j. o pismima Ciprijanovim i napose o onih 26 pisama, što ih je ovdje poslovenio, »misleći, da lijepo prikazuju biskupski i religiozni lik sv. Ciprijana« (str. 41). U samom životopisu razlaže »zašto, čemu i kada ih je Ciprijan napisao.« Četiri daljna pisma (55, 59, 63 i 69.) u kratko komentira. Taj se uvod svršava kratkim prikazivanjem sadržaja spisa »o palima«.

To je znamenit govor, što ga je Ciprijan prije svoga povratka u Kartagu prije Uskrsa g. 251. napisao za sinodu. Autor ovako prikazuje

sadržaj toga govora: Mir se vratio; Crkva se veseli mučenicima, ispovjednicima i svim postojanim vjernicima. Ali je ražalošćuju mnogi pali kršćani, koji je nisu poslušali te su i druge vukli sa sobom u odmetništvo. Ništetni su izgovori, kojima se žele opravdati. Palima je stroga pokora potrebna; a od nje ih dvoje odvraća: Nerazboriti mučenici i ispovjednici (priznavaoci) zavađaju ih, obećavajući im izmirenje i primanje u crkvenu zajednicu bez pokore. Sami pali preuzetno neće da učine pokoru, kad prime preporuku mučenika i ispovjednika. Dalje biskup pale opominje na pokoru, oslanjajući se na Sv. Pismo. Tko učini pokoru, zaslužiti će oprostjenje te će moći također primiti mučenički vijenac.

Potanje se ne možemo osvrnuti na pojedina pisma. Ali iz svih pisama i rasprava Ciprijanovih sve bolje se upoznaje veliki, oprezni i neustrašivi biskup, komu u vrijeme mira nada sve leži na srcu jedinstvo katoličke Crkve i u vrijeme progonstva očuvanje vjernog stada i nutarnji preokret premnogih palih odmetnika, koji su tražili izmirenje sa Crkvom bez dovoljne pokore. Svetac se drži zlatne sredine između prevelike popustljivosti i preoštrog rigorizma.

Pisma Ciprijanova krasno osvjetljaju mnoga zamršena pitanja o dvostrukom raskolu u Kartazi i u Rimu, o bijegu i konačnom dragovoljnom mučeništvu Ciprijanovu, o krivoj i u Africi naslijeđenoj nauci, po kojoj se zahtijevalo prekrštavanje heretika, o prijateljskom odnosu Ciprijanovu prema rimskim papama, izuzevši spor sa papom sv. Stjepanom. Svestrano je istom sv. Augustin u svojim antidonatističkim spisima riješio sve poteškoće te prepirke. I nastala kuga g. 252. do g. 254. pokazala je junaka ljubavi Ciprijana na visini njegova zvanja.

Djelce Lukmanovo toplo preporučujem i želim napredak njegovoj zbirci.

I. P. Bock D. I.

Matica Hrvatska — Među redovnim izdanjima izašlo je ove godine šest knjiga:

1. **Hrvatsko Kolo**, književno-naučni zbornik, uredili B. Livadić i F. Jelašić, knjiga XVIII., s ilustracijama. Matičino je »Kolo« oduvijek nalažilo najviše čitalaca, pa će i ovogodišnje Kolo sa svojim obilnim sadržajem, nada se Matica, radnjama i prinosima iz pera poznatih naših pisaca naći u hrvatskoj javnosti sigurno zaslužnog odziva i priznanja. Kako su u ovogodišnjim redovnim izdanjima većim brojem zastupana djela beletrističkog sadržaja, nastojali su urednici donijeti što više poučnih članaka iz najrazličitijih suvremenih životnih i znanstvenih problema. — Nek nam je slobodno primijentiti: ni poučni članci u ovome Kolu nisu svi s našega kršćansko-katoličkog gledanja na svijet i život bez prigovora; mnogo manje beletristički prinosi u njemu. Detaljno se ne ćemo ovdje upuštati u navode; to će učiniti naši katolički listovi, koji se bave književnom kritikom.

2. **Milan Pavelić D. I.**, *Iz duhovne lirike*, prijevodi. Poznati prevodilac duhovnih pjesama Milan Pavelić pruža nam ovdje zbirku, sastavljenu od prevedenih pjesama iz raznih jezika. Najopsežniji mu je francuski dio. Jer je uvrstio tu vrlo obilno Verlaine-a, što je u ostalom opravdano tim,